

Змест:

- 1 Рэзюмэ
- 2 Executive Summary
- 3 Палітычная лібералізацыя / палітычная дэмакратызацыя
- 5 Эканамічная лібералізацыя
- 8 Якасць кіравання і вяршэнства права
- 10 Геапалітычная арыентацыя
- 11 Культурная палітыка
- 12 Даведкавы каталог асноўных падзей, фактаў і змяненняў
- 12 Палітычная лібералізацыя і дэмакратызацыя
- 16 Эканамічная лібералізацыя
- 17 Якасць кіравання і вяршэнства права
- 19 Геапалітычная арыентацыя
- 21 Культурная палітыка

Рэзюмэ

Дадзены выпуск «BISS-Trends» прадстаўляе сабой паўгадавы маніторынг асноўных тэндэнцый у развіцці беларускай дзяржавы і грамадства ў першай палове 2013 г.

Маніторынг прысвечаны асноўным тэндэнцыям у наступных галінах:

- палітычная дэмакратызацыя / палітычная лібералізацыя;
- эканамічная лібералізацыя;
- якасць кіравання і вяршэнства права;
- геапалітычная арыентацыя;
- культурная палітыка.

Апісанне кожнай са сфер прадстаўляецца ў наступным парадку:

- агульная характарыстыка асноўных тэндэнцый;
- апісанне асноўных падзей, якія вызначылі ацэнку трэнду;
- апісанне дадатковых падзей;
- кароткі прагноз на наступнае паўгоддзе.

У пачатку маніторынгу прыводзіцца кароткае падсумаванне асноўных тэндэнцый у пяці галінах (Executive summary). Яно таксама змяшчае табліцу, якая вызначае ступень прагрэсу / рэгрэсу ў кожнай са сфер. У канцы маніторынгу прыводзіцца даведачны каталог асноўных падзей, фактаў і зменаў за першае паўгоддзе 2013 г. па кожнай з пяці разгляданых сфер.

Акрамя паўгадавых маніторынгаў «BISS-Trends», Беларускі інстытут стратэгічных даследаванняў рыхтуе штомесячныя маніторынгі «[BISS-Timeline](#)». Яны ўяўляюць сабой агляды асноўных падзей у сацыяльна-эканамічнай, палітычнай і культурнай сферах Беларусі.

Аўтары: BISS-Trends: Аляксей Лашук, Дзяніс Мельянцоў, Сяргей Чалы, Юрый Чавусаў.

Рэдактар выпуску: Андрэй Елісеєў.

EXECUTIVE SUMMARY

У сферы палітычнай дэмакратызацыі / палітычнай лібералізацыі ў першым паўгоддзі 2013 г. працягнулася тэндэнцыя мінулага года – далейшая стагнацыя без скачка маштабаў рэпрэсій. З красавіка 2012 г., калі былі вызвалены Андрэй Саннікаў і Зміцер Бандарэнка, новых выпадкаў вызвалення палітвязняў не адбылося. На фоне захавання ранейшай тэндэнцыі стагнацыі паказчыкаў у сферы свабоды слова, свабоды асацыяцыяў, свабоды сходаў, значнымі падзеямі паўгоддзя сталі абмеркаванне і прыняцце змяненняў у заканадаўства, якое рэгулюе свабоду асацыяцыі і парадак правядзення выбараў. Фаза стагнацыі ў разглядаанай сферы абумоўлена наладжаннем камунікацый па лініі Беларусь–Захад пры адначасовай адсутнасці заўважнага прагрэсу ў гэтых адносінах.

У эканамічнай сферы працягнулася тэндэнцыя захавання збалансаванай макраэканамічнай сітуацыі пры адсутнасці структурных рэформаў у эканоміцы. Неабходная для павышэння канкурэнтаздольнасці эканомікі і стварэння ў ёй новых пунктаў росту структурная перабудова падмяняецца абвешчанай у канцы мінулага года мадэрнізацыяй прамысловасці. Замест ліквідацыі перашкод для эканамічнага росту ў выглядзе структурных дыспарпорцый, «комплексная мадэрнізацыя», наадварот, становіцца патэнцыйнай пагрозай для макрастабілізацыі. Узмацнілася дзяржаўнае ўмяшанне ў эканоміку з мэтай выканання нерэалістычных планаў на 2013 г., што стварае сур'ёзныя сістэмныя рызыкі, здольныя падарваць існуючую макраэканамічную стабільнасць.

У галіне якасці кіравання і вяршэнства закона адбыліся толькі асобныя пазітыўныя з'явы, сярод якіх – ініцыятыва па рэфармаванні і скарачэнні колькасці дзяржапарату з адначасовым павышэннем узроўню аплаты працы чыноўнікаў. У цэлым, у першым паўгоддзі захавалася тэндэнцыя рэгрэсу, практыка дзяржаўнага ўмяшання ў эканоміку і іншыя сферы жыцця грамадства працягнулася. Найбольш трывожнай тэндэнцыяй стала выразнае ўзмацненне ўмяшальніцтва дзяржавы ў адносіны ўласнасці. Парламент разглядае законапраект аб унясенні змяненняў у закон аб прыватызацыі, які даў бы аблвыканкамам і Мінскаму гарвыканкаму права прызначаць дзяржпрадстаўнікоў у прыватныя кампаніі, што азначала б вяртанне інстытута «залатой акцыі».

У першым паўгоддзі 2013 г. працягнуўся працэс узмацнення залежнасці Беларусі ад Расіі. Інтэграцыя ў межы АЭП і пераход Расіі да палітыкі строга дазаванай эканамічнай падтрымкі для Беларусі істотна звужаюць поле для маневру беларускаму кіраўніцтву. Рэзка ўзрасла колькасць сустрэч кіраўніцтва беларускага МЗС з калегамі з краін-членаў ЕС і структур Еўрасаюза, а таксама пасламі дзяржаў ЕС, акрэдытаванымі ў Мінску. Савет ЕС часова выключыў кіраўніка МЗС У. Макея з візавага «чорнага спісу». Тым не менш, пакуль заўчасна казаць пра пачатак усёабдымнага працэсу нармалізацыі адносін з краінамі Захаду.

Культурная палітыка ў першым паўгоддзі 2013 г. адрознівалася вельмі супярэчлівым характарам: перыяды адноснай лібералізацыі культурнага асяроддзя чаргаваліся з дэлібералізацыяй. У цэлым, у параўнанні са становішчам у культурнай сферы ў 2012 г., улады не рабілі спробаў яе рэзкай дэлібералізацыі, але і не аслабілі палітыку абмежаванняў і забаронаў. Падзеі мінулага паўгоддзя толькі пацвердзілі адсутнасць у Беларусі сур'ёзнай канцэпцыі развіцця нацыянальнай культуры, паслядоўнай і ўзважанай дзяржаўнай палітыкі ў гэтай галіне. «Мяккая беларусізацыя» працягваецца пераважна ў неафіцыйным культурным полі, пры падтрымцы асобных няўрадавых арганізацый і грамадзянскіх ініцыятыў. ■

Сфера маніторынгу	Асноўная тэндэнцыя
Палітычная дэмакратызацыя	Стагнацыя, без якасных змяненняў
Эканамічная лібералізацыя	Рэгрэс, паглыбленне адмоўных тэндэнцый
Якасць кіравання і вяршэнства права	Рэгрэс, узмацненне ўмяшання дзяржавы ў адносіны ўласнасці
Геапалітычная арыентацыя	Узмацненне залежнасці ад Расіі, актывізацыя кантактаў з Захадам без якасных зменаў у адносінах
Культурная палітыка	Стагнацыя, без якасных змяненняў

Трэнд 1

Палітычная лібералізацыя / палітычная дэмакратызацыя

Агульная характарыстыка асноўных тэндэнцый

У першым паўгоддзі 2013 г. развіваўся ранейшы трэнд стагнацыі па паказчыках свабоды слова, свабоды асацыяцыяў, свабоды сходаў і маштабах прымянення палітычна матываваных затрыманняў. Названыя індикатары змяняліся нязначна, што можа быць растлумачана як адсутнасцю значнай актыўнасці апазіцыі, так і адсутнасцю палітычнага курсу на ўзмацненне відавочнай рэпрэсіўнай актыўнасці. У якасці знакавага для ацэнкі гэтага перыяду паказчыка можна ацэньваць і адсутнасць прагрэсу ў пытанні вызвалення палітычных зняволеных. З красавіка 2012 г., калі былі вызваленыя Андрэй Саннікаў і Зміцер Бандарэнка, новых выпадкаў вызвалення палітвязняў не адбылося. На гэтым фоне значнымі становяцца іншыя аспекты, звязаныя з разгляданымі паказчыкамі, а менавіта абмеркаванне і прыняцце змяненняў у заканадаўства, якое рэгулюе свабоду асацыяцыі і парадак правядзення выбараў. Як уяўляецца, фаза стагнацыі па ўсіх паказчыках палітычнай лібералізацыі / дэмакратызацыі абумоўлена наладжаннем камунікацый па лініі Беларусь–Захад пры адначасовай адсутнасці істотнага прагрэсу ў гэтых адносінах.

Апісанне асноўных падзей, якія вызначылі ацэнку трэнду

Прыпыненне працэсу вызвалення палітычных зняволеных пры адсутнасці новых вязняў сумлення з'яўляецца найбольш характэрным сведчаннем стагнацыі ў разгляданай сферы. У сакавіку была спыненая крымінальная справа ў дачыненні да гродзенскага журналіста Андрэя Пачобута, абвінавачанага ў паклёпе на прэзідэнта.

Расследаванне эканамічных парушэнняў у дачыненні да часопіса «АРСНЕ», насуперак асцярогам, не прывяло да ўзбуджэння крымінальнай справы. Рэдактар выдання Валерка Булгакаў вярнуўся з часовай эміграцыі, а ў чэрвені часопіс быў перарэгістраваны з новым складам рэдакцыі і заснавальнікаў. Выпушчаны першы нумар часопіса пасля пачатку ціску ўладаў на выданне (восень 2012 г.).

Змены ў законы «Аб грамадскіх аб'яднаннях» і «Аб палітычных партыях», прынятыя парламентам у першым чытанні 30 траўня, не ўтрымліваюць значных паляпшэнняў альбо пагаршэнняў прававога статусу гэтых відаў аб'яднанняў, аднак ліквідуюць некаторыя калізій ў заканадаўстве і здымаюць некаторыя тэхнічныя перашкоды да складу заснавальнікаў аб'яднанняў. Так, мякчэюць патрабаванні ў дачыненні да тэрытарыяльнага складу заснавальнікаў пры рэгістрацыі грамадзкіх

аб'яднанняў. Аднак падпісаны 24 студзеня дэкрэт № 2 увёў дадатковыя абмежаванні для некамерцыйных арганізацый у форме ўстаноў і саюзаў, а таксама зрабіў магчымай ліквідацыю ўстановы, калі дырэктар ці заснавальнік такой арганізацыі пастаўлены на прафілактычны ўлік (напрыклад, КДБ), працэдура якога з'яўляецца непразрыстай і нясе ў сабе палітычна матываваную самаўпраўнасць. Характэрна, што гэтая відавочна рэпрэсіўная навінка накіравана толькі на некамерцыйныя арганізацыі і не закранае камерцыйных юрыдычных асобаў.

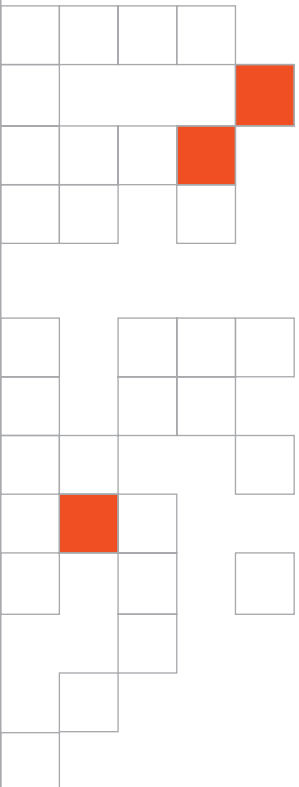
Планам законапраектнай дзейнасці прадугледжана ўнясенне ў верасні 2013 г. паправак у Выбарчы кодэкс, якія могуць закрыць некаторыя магчымасці для дзеянняў апазіцыі (напрыклад, у сферы правядзення агітацыі за байкот выбараў). Нягледзячы на спробы апазіцыі (Партыі БНФ, Руху «За Свабоду!», Партыі «Справядлівы свет» і кампаніі «Гавары праўду») ініцыяваць грамадскую дыскусію па гэтым пытанні, папраўкі распрацоўваюцца ў закрытым ад грамадскасці парадку, а прапанаваныя з боку апазіцыі змяненні не ўключаюцца суб'ектамі, якія валодаюць правам заканадаўчай ініцыятывы, у парадак дня.

Вясной 2013 г. актывізаваўся пераслед членаў незарэгістраваных аб'яднанняў, у тым ліку рэлігійных арганізацый. Толькі ў сакавіку– красавіку былі вынесеныя чатыры папярэджанні аб магчымым прыцягненні да крымінальнай адказнасці па артыкуле КК 193-1, а ў чэрвені была ўзбуджаная новая крымінальная справа па дадзеным артыкуле.

Зафіксаваныя першыя выпадкі прымянення рэпрэсіўных і абмежавальных паправак, унесеныя у заканадаўства восенню 2011 г. РПГА «Беларускі Хельсінскі Камітэт» і Праваабарончы Цэнтр «Вясна» лічаць асуджэнне А. Гайдукова (спроба супрацоўніцтва са спецыяльнай службай, органам бяспекі або разведвальным органам замежнай дзяржавы) неабгрунтаваным і палітычна матываваным. Зафіксаваныя першыя пасля доўгага перапынку (і першыя па ўведзеных восенню 2011 г. змененых фармулёўках артыкулаў КоАП) выпадкі прыцягнення да адміністрацыйнай адказнасці ў выглядзе штрафу кіраўнікоў няўрадавых арганізацый за атрыманне замежнай бязвыплатнай дапамогі.

Апісанне дадатковых падзей

У пытанні рэалізацыі свабоды асацыяцыяў назіраецца працяг палітыкі, распачатай уладамі ў 2012 г. Урад дазваляе правядзенне некаторых традыцыйных акцый апазіцыі, прывязаных да канкрэтных дат, але не дае санкцыі на

правядзенне пераважнай большасці мітынгаў і пікетаў, асабліва ў рэгіёнах. Напрыклад, ва ўсіх гарадах, акрамя Мінску, былі забароненыя апазіцыйныя шэсці з нагоды знакавых для апазіцыі дат Дня Волі і Чарнобыльскага шляху, а заяўнікі акцыі да дня Волі ў Віцебску з ліку сябраў Партыі БНФ былі прыцягнутыя да адміністрацыйнай адказнасці ў выглядзе

іх удзельнікаў і журналістаў. Гэта таксама характэрна і для нешматлікіх індывідуальных пікетаў, якія праводзяцца апазіцыяй, і вывешвання транспарантаў.

Аналіз палітычна матываванага адміністрацыйнага пераследу паказвае, што стагнацыя гэтага паказчыка, якая наступіла ў сярэдзіне 2012 г., працягваецца:

	2012 год				2013 год	
	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	I квартал	II квартал
Адміністрацыйны пераслед	94	66	50	25	37	16
У тым ліку з прымяненнем адміністрацыйнага арышту	32	40	20	12	14	12

Дадзеныя Праваабарончага цэнтра «Вясна» (паказчыкі за 2012 г. удакладненыя цэнтрам па выніках года)

арышту за распаўсюд інфармацыі аб акцыі да атрымання дазволу на яе правядзенне.

У траўні было адмоўлена ў правядзенні пікетаў АГП у Мінску ў памяць аб зніклым без вестак былым міністру МУС Юрыю Захаранку, а ў чэрвені ў Слоніме быў забаронены пікет пратэсту супраць палітычна матываванага звальнення кіраўніка гарадской арганізацыі Партыі БНФ Івана Шэгі. 1 мая ўпершыню за больш чым 10 гадоў было дазволена апазіцыйнае шэсце, арганізаванае БСДП (Г) з удзелам іншых апазіцыйных партый. У той жа час, нават пры правядзенні санкцыянаваных уладамі шэсцяў, былі зафіксаваныя арышты

Адмовы ў рэгістрацыі і ліквідацыі грамадскіх аб'яднанняў па-ранейшаму застаюцца нязменным паказчыкам у галіне свабоды асацыяцый. За гэты перыяд было адмоўлена ў рэгістрацыі грамадскага аб'яднання «Маладыя дэмакраты», «Гавары праўду», «За справядлівыя выбары». Рашэннем судаў ліквідаваныя грамадскія аб'яднанні «Добрая воля» і таварыства рускай культуры «Русь». Пастановай урада больш чым у два разы (з 451 да 195 арганізацый) скарачаны пералік грамадскіх аб'яднанняў, якім прадастаўлены льготны каэфіцыент 0,1 пры вызначэнні ставак аплаты арэнды памяшканняў. ■

Кароткі прагноз на другое паўгоддзе

У тым выпадку, калі атрымае развіццё тэндэнцыя нармалізацыі адносін паміж Беларуссю і Еўрасаюзам, кіруючаму рэжыму зноў стане выгадная пэўная лібералізацыя ўнутрыпалітычнага жыцця. Яна можа выразіцца ў далейшым зніжэнні колькасці палітычна матываваных затрыманняў і аднаўленні працэсу вызвалення палітычных зняволеных. Лібералізацыя ў галіне свабоды слова і асацыяцый малаверагодная, хутчэй за ўсё будзе абмежаванае прымяненне толькі найбольш брутальных відаў уціску. Напрыклад, крымінальнага пераследу ў дачыненні да журналістаў і членаў незарэгістраваных аб'яднанняў. Таксама ў гэтым выпадку варта чакаць непрымянення абмежавальных мер і рэпрэсій падчас кампаніі выбараў дэпутатаў мясцовых саветаў, якая павінна пачацца восенню. Пытанне аб унясенні змен у выбарчае заканадаўства застаецца адкрытым: унясенне ў парламент праекта паправак у Выбарчы кодэкс прызначана на верасень 2013 г., што дазваляе разлічваць на правядзенне бліжэйшых выбараў па старым заканадаўстве.

Трэнд 2

Эканамічная лібералізацыя

Агульная характарыстыка асноўных тэндэнцый

У першым паўгоддзі 2013 г. працягнулася тэндэнцыя захавання збалансаванай макраэканамічнай сітуацыі пры адсутнасці структурных рэформаў у эканоміцы. У параўнанні з восенню мінулага года, Нацбанку атрымалася зменшыць нявызначанасць на грашовым рынку, якая выяўляецца ў ваганнях працэнтных ставак па міжбанкаўскіх крэдытах у дыяпазоне ад стаўкі па аперацыях выключэння ліквіднасці да стаўкі па аперацыях прадастаўлення ліквіднасці. У той жа час, узмацненне дзяржаўнага ўмяшання ў эканоміку з мэтай выканання нерэалістычных планаў на 2013 г. стварае сур'ёзныя сістэмныя рызыкі, здольныя падарваць стан макраэканамічнай стабільнасці.

Апісанне асноўных падзей, якія вызначылі ацэнку трэнду

Пагаршэнне канкурэнтаздольнасці айчыннай прамысловасці было збольшага выклікана адміністрацыйным павышэннем заробтнай платы на чвэрць у рэальным выражэнні на працягу года. На фоне неспрыяльных тэндэнцый у знешнім гандлі (падзенне экспарту ў краіны ЕС склала 30% за першыя 5 месяцаў 2013 г.) гэта прывяло да рэзкага запавольвання тэмпаў эканамічнага росту (1,1% росту ВУП) і павелічэння складскіх запасаў гатовай прадукцыі ў паўтара раза з пачатку 2013 г. да больш чым 80% месячнай вытворчасці.

Неабходная для павышэння канкурэнтаздольнасці эканомікі і стварэння ў ёй новых пунктаў росту структурная перабудова падмяняецца абвешчанай у канцы мінулага года мадэрнізацыяй прамысловасці (зараз ужо «комплекснай мадэрнізацыяй», якая ахапіла 711 прадпрыемстваў – практычна ўвесь дзяржаўны сектар). Яна разумеецца выключна як тэхналагічная мадэрнізацыя і паляпшэнне менеджарскіх практык – ні аб якой змене эканамічных адносін (у тым ліку адносін уласнасці) гаворкі не ідзе.

Такім чынам, замест чаканай пасля дасягнення макраэканамічнай стабілізацыі ліквідацыі перашкод для эканамічнага росту ў выглядзе структурных дыспрапорцый (трансфертнае цэнаўтварэнне, розныя ўмовы гаспадарання на прадпрыемствах прыватнага і дзяржаўнага сектара, а таксама на прадпрыемствах, якія знаходзяцца на розных узроўнях тэхналагічнага ланцужка), «комплексная мадэрнізацыя», наадварот, становіцца патэнцыйнай пагрозай для макрастабілізацыі. З улікам спеху, у якім рыхтаваліся інвестыцыйныя праекты на мадэрнізаваных прадпрыемствах, станючыя вынікі ад абнаўлення асноўных сродкаў прадпрыемстваў сумнеўныя і могуць выявіцца

толькі праз некалькі гадоў.

У той жа час, негатыўныя наступствы такой палітыкі выяўляюцца ў кароткатэрміновай перспектыве:

- Бюджэтныя выдаткі на мадэрнізацыю ўжо прывялі да росту крэдытавання эканомікі і грашовай масы тэмпамі, якія перавышаюць планы нацбанка (у дадзены момант залішняя ліквіднасць на грашовым рынку перавышае 10 трлн. беларускіх рублёў).
- Рост інвестыцыйнага імпарту ў выніку закупкі новага абсталявання дае свой уклад у рост дэфіцыту бягучага рахунку плацёжнага балансу, павялічваючы патрэбы краіны ў знешнім фінансаванні гэтага дэфіцыту.
- Нягледзячы на дэклараваны ў гэтым годзе пераход ад дырэктыўнага кіравання эканомікай, механізм абароны бізнес-планаў мадэрнізаваных прадпрыемстваў у мясцовых органах улады і галіновых міністэрствах дае дзяржаве новы інструмент кантролю эканомікі на мікраўзроўні.

Створаны шмат у чым у адпаведнасці з рэкамендацыямі міжнародных фінансавых інстытутаў Банк развіцця, які, як меркавалася, стане адным з ключавых інструментаў рэфармавання сістэмы фінансавання дзяржаўных мэтавых праграм, у першым паўгоддзі 2013 г. атрымаў пашыраныя правы па выпуску ўласных даўгавых абавязацельстваў як на знешнім, так і на ўнутраным рынку. Пры гэтым на практыцы яны прыроўненыя па надзейнасці да дзяржаўнага доўгу, які выпускаецца цэнтральным урадам. Такім чынам, ва ўмовах кампаніі па «комплекснай мадэрнізацыі» прамысловасці, замест павышэння празрыстасці і адначасовага абмежавання зверху памеру фінансавання дзяржпраграм шляхам адлюстравання гэтых аперацый у рэспубліканскім бюджэце «над рысай», Банк развіцця спрыяе пашырэнню заганнай практыкі квазібюджэтнага фінансавання эканомікі, практычна непадкантрольнага Нацыянальнаму банку краіны.

Рост крэдытавання Банкам развіцця «мадэрнізацыйных праектаў» не ўлічваецца пры прадастаўленні чарговых траншаў Антыкрызіснага фонду ЕўрАзЭС (параметр «рост банкаўскага крэдыту эканомікі»). У сувязі з гэтым, дзейнасць Банка развіцця ўспрымаецца ўрадам як кампенсацыя за ўмерана жорсткую грашова-крэдытную палітыку нацбанка для ахопленых «комплекснай мадэрнізацыяй» (дзяржаўных) прадпрыемстваў. Гэта яшчэ

больш падрывае намаганні нацбанка па захаванні макраэканамічнай стабільнасці і толькі ўзмацняе няроўнасць умоў гаспадарання прадпрыемстваў дзяржаўнага і прыватнага сектараў эканомікі.

Замест неабходнай ліквідацыі цэнавых дыспрапорцый у эканоміцы (шляхам лібералізацыі цэнаўтварэння і ліквідацыі перакрываванага субсідзіравання) назіраецца рух у процілеглым кірунку. Урад зацвердзіў памесячны графік зніжэння інфляцыі, прадугледзеўшы для яго рэалізацыі адміністрацыйныя меры кантролю за цэнамі. Адміністрацыйнае стрымліванне цэн разглядаецца ўрадам як спосаб ціску на Нацбанк для далейшага змякчэння грашова-крэдытнай палітыкі шляхам зніжэння стаўкі рэфінансавання.

У сваю чаргу, цэнавыя дыспрапорцыі ў выглядзе перакрываванага субсідзіравання і трансфертнага цэнаўтварэння не ліквідуюцца, а хаваюцца ўнутры створаных да месца і не да месца холдынгаў з існуючых тэхналагічных ланцужкоў.

Развіцця канкурэнцыі і скарачэння дзяржаўнага сектара эканомікі і адпаведнага пашырэння прыватнага сектара шляхам прыватызацыі таксама не адбываецца. Ураду ўдалося дамагчыся выключэння з кантрольных параметраў для выдзялення траншаў Антыкрызіснага фонду штогадовай прыватызацыі дзяржаўнай уласнасці на 2,5 млрд. даляраў. Гэта патрабаванне трансфармавалася ў стварэнне пяці «інтэграцыйных» праектаў з удзелам беларускага і расійскага капіталу. У ліку іх стварэнне холдынгу МАЗ-КамАЗ, дакументы на стварэнне якога ўжо амаль гатовыя, а таксама інтэграцыя ў сферу расійскага ВПК мінскага завода МЗКЦ, сумесны праект ААТ «Газпрам» з ААТ «Гродна Азот», інтэграцыя ААТ «Пеленг» з карпарацыяй «Раскосмас», а таксама ААТ «Інтэграл» і холдынгу «Расэлектроніка». Пры гэтым больш-менш прапрацаваным з усіх згаданых праектаў з'яўляецца кааперацыя МАЗ-КамАЗ, якая фактычна была спыненая прэзідэнтам Лукашэнкам, які назваў умовы меркаванага пагаднення «бандыцкімі» ў сваім штогадовым звароце да народу і парламенту.

Нарэшце, найбольш трывожнай тэндэнцыяй першага паўгоддзя 2013 г. стала выразнае ўзмацненне ўмяшання дзяржавы ў адносіны ўласнасці – як на ўзроўні правапрымяняльнай практыкі (выпадкі павелічэння долі дзяржавы ў

капітале ААТ «Прамень» і ААТ «Сукно», насуперак жаданню галоўных акцыянераў гэтых кампаній), так і на ўзроўні змяненняў у заканадаўстве. Распрацаваны і прыняты ў першым чытанні Палатай прадстаўнікоў законапраект аб унясенні змяненняў у Закон «Аб прыватызацыі дзяржаўнай маёмасці і пераўтварэнні дзяржаўных унітарных прадпрыемстваў у адкрытыя акцыянерныя таварыствы» дае дзяржаве беспрэцэдэнтныя паўнамоцтвы па кансалідацыі пакетаў мінарытарных (менш за 2% УК) акцыянераў і галасаванні ад іх імя прызначанымі «дзяржаўнымі прадстаўнікамі» (якія могуць прызначацца нават на прадпрыемствы, дзе доля дзяржавы адсутнічае). Акрамя таго, дзяржаўныя прадстаўнікі атрымліваюць магчымасць блакаваць любое рашэнне агульнага сходу акцыянераў.

Такі інструмент у руках дзяржавы, у спалучэнні з ужо наяўнымі механізмамі, а менавіта з:

- пераважным правам выкупу акцый прыватызаваных прадпрыемстваў органамі мясцовай улады,
- штучным стварэннем запазычанасці прадпрыемстваў перад бюджэтам шляхам разнастайных падатковых праверак,
- аказаннем «дзяржаўнай падтрымкі» прадпрыемствам за кошт сродкаў бюджэту на велічыню згаданай запазычанасці,
- павелічэннем долі дзяржавы ў статутным фондзе прадпрыемства на велічыню аказанай дзяржаўнай падтрымкі,

тэарэтычна дазволіць дзяржаве адвольна размываць долю асноўнага (прыватнага) акцыянера ў любым прадпрыемстве, заснаваным шляхам пераўтварэння з дзяржаўнага, і неабмежавана павялічваць долю дзяржавы ў асноўным фондзе. Па сваіх наступствах згаданы законапраект параўнальны з увядзеннем у 1997 г. інстытута «залатой акцыі», які на дзесяцігоддзе затармазіў развіццё рынку капіталу ў краіне.

Апісанне дадатковых падзей

Вясной 2013 г. было заяўлена аб распрацоўцы гатовай да накіравання на разгляд дырэктараў МВФ канцэпцыі праграмы макраэканамічных пераўтварэнняў у эканоміцы. Аднак надзея на аднаўленне супрацоўніцтва ўрада краіны з МВФ так і не матэрыялізавалася: ніхто з прадстаўнікоў урада або нацбанка краіны не ўзяў удзелу ў вясновай сесіі Саветаў кіраўнікоў МВФ і Сусветнага банка ў Вашынгтоне. ■

Кароткі прагноз на наступнае паўгоддзе

Варта чакаць працягу і ўзмацнення негатыўных тэндэнцый, якія склаліся ў першым паўгоддзі:

- пашырэнне квазібюджэтнага фінансавання праграм «комплекснай мадэрнізацыі»;
- павелічэнне няроўнасці ўмоў гаспадарання (у сэнсе даступнасці і кошту крэдыту) для ахопленых мадэрнізацыяй дзяржаўных прадпрыемстваў і не ахопленых ёю прыватных прадпрыемстваў;
- узмацненне цэнавых дыспрапорцый у выніку прымянення адміністрацыйных рычагоў кантролю цэнаўтварэння і, як вынік, росту інфляцыйных чаканняў;
- павелічэнне палітычнага ціску на Нацбанк з мэтай паскоранага змякчэння грашова-крэдытнай палітыкі для штучнага стымулявання эканамічнага росту;
- пашырэнне дзяржаўнага ўплыву ў кіраванні і капітале прыватызаваных прадпрыемстваў.

Больш чым верагодна, што згаданыя тэндэнцыі ўжо ў наступным паўгоддзі створаць сур'ёзную пагрозу для макраэканамічнай стабільнасці, што ў сваю чаргу абвострыць супярэчнасці паміж нацбанкам і ўрадам. У той час як першы мае на мэце захаванне спакою на валютным і грашовым рынках, другі зацікаўлены ў стымуляванні эканамічнага росту для выканання завышаных планаў на бягучы год.

Трэнд 3

Якасць кіравання і вяршэнства права

Агульная характарыстыка асноўных тэндэнцый

У першым паўгоддзі ў разглядаанай сферы ў цэлым захавалася тэндэнцыя рэгрэсу, хоць і адбыліся некаторыя пазітыўныя з'явы. Практика дзяржаўнага ўмяшання ў эканоміку і іншыя сферы жыцця грамадства працягнулася. На фоне працэсаў рэнацыяналізацыі ў абутковай і харчовай галінах, ініцыятыва пра ўзмацненне дзяржаўнага кантролю ў акцыянерных таварыствах ужо пераадолела этап першага чытання законапраекта ў парламенце. Канец 2012 г. і ўсё першае паўгоддзе 2013 г. прайшлі пад знакам абмеркавання праекта закона аб дзяржаўным уладальніцкім наглядае ў акцыянерных таварыствах, створаных у працэсе пераўтварэння дзяржаўных прадпрыемстваў. Чыноўнікі дэкларавалі, што дзейнічаюць з мэтай абароны правоў і свабод грамадзян Беларусі, у тым ліку мінарытарных акцыянераў, у той жа час, прадстаўнікі бізнес-супольнасці выказвалі сур'ёзную заклапочанасць умяшаннем дзяржавы ў дзейнасць кампаній з прыватным капіталам. З станоўчых тэндэнцый можна адзначыць ажыццяўленне ініцыятывы па рэфармаванні і скарачэнні колькасці дзяржапарату з адначасовым павышэннем узроўню аплаты працы чыноўнікаў.

Апісанне асноўных падзей, якія вызначылі ацэнку трэнду

1. 26 чэрвеня ў першым чытанні Палатай прадстаўнікоў быў прыняты законапраект аб унясенні змяненняў у закон «Аб прыватызацыі дзяржаўнай маёмасці і пераўтварэнні дзяржаўных унітарных прадпрыемстваў у адкрытыя акцыянерныя таварыствы». Ён прадугледжвае права прадстаўнікоў дзяржавы галасаваць на сходах акцыянерных таварыстваў (АТ) галасамі мінарытарнага, якія не з'явіліся на сход, і магчымасць прызначэння дзяржпрадстаўнікоў нават у тыя АТ, у якіх у дзяржавы няма акцый. Прадстаўнікі дзяржавы змогуць да моманту абскарджвання ў судзе прыпыняць выкананне рашэнняў агульнага сходу акцыянераў у выпадках, «калі рэалізацыя гэтых рашэнняў супярэчыць грамадскай карысці і бяспецы, наносіць шкоду навакольнаму асяроддзю, ушчамляе правы і абараняемыя законам інтарэсы іншых асоб». Фактычна любое рашэнне органаў кіравання АТ можна падвесці пад гэтую фармулёўку і адмяніць. Законапраект уяўляецца лагічным працягам тэндэнцый 2012 г. і першай паловы 2013 г. па рэнацыяналізацыі акцыянерных таварыстваў у харчовай і абутковай галінах. Прадстаўнікі нацыянальнага бізнесу і профільныя міжнародныя арганізацыі заслужана крытыкуюць законапраект, які, на іх думку, рэанімуе «залатую акцыю», дазваляючы дзяржаве ўмешвацца ў прыняцце рашэнняў практычна любога ААТ, нават калі дзяржава не валодае яго акцыямі.

2. Урад працягвае курс на рэнацыяналізацыю дзяржпрадпрыемстваў нават пасля скандалаў вакол кандытарскіх фабрык «Камунарка» і «Спартак». На гэты раз у поле зроку дзяржавы патрапілі мінскія абутковыя прадпрыемствы «Отыка» і «Сівельга», якія ўваходзяць у холдынг «Абутак-Прамень». Згодна з заявамі першага віцэ-прэм'ера Сямашкі, пасля вяртання ў рукі дзяржавы кантрольнага пакета акцый гэтыя прадпрыемствы павінны ўвайсці ў агульнарэспубліканскі абутковы холдынг. Працэс рэнацыяналізацыі таксама назіраўся і на бабруйскім прадпрыемстве «Чырвоны харчавік». Асабліваасцю гэтых працэсаў стала тое, што фарміраванне меркавання сходаў акцыянераў і дырэктарата прадпрыемстваў адбываецца пад уздзеяннем «адміністрацыйнага рэсурсу».

3. Адною з найважнейшых падзей паўгоддзя стала прыняцце ў красавіку Указа «Аб некаторых мерах па аптымізацыі сістэмы дзяржаўных органаў і іншых дзяржаўных арганізацый, а таксама колькасці іх работнікаў». Указ прадугледжвае скарачэнне колькасці работнікаў дзяржаўных органаў і арганізацый у сярэднім на 25%. Ён зацвярджае новую тыпавую структуру мясцовых органаў улады, парадак устанавлення колькасці работнікаў дзяржпрадпрыемстваў і арганізацый і ўскладае дадатковыя задачы і функцыі на шэраг міністэрстваў. Сама па сабе гэтая ініцыятыва заслугоўвае павагі, бо патрэба ў рэформе дзяржкіравання ў Беларусі ўжо даўно саспела. Пospех рэалізацыі рэформы можна будзе ацаніць у наступным паўгоддзі: большасць палажэнняў указа павінны быць рэалізаваны да 1 ліпеня 2013 г. Нягледзячы на кароткі тэрмін рэалізацыі рэформы, які адаб'ецца на якасці яе правядзення, ёсць падставы спадзявацца, што яна ўнясе пэўны ўклад у эфектыўнасць дзяржкіравання ў краіне.

Апісанне дадатковых падзей

1. Унясенне змяненняў ва Указ «Аб некаторых пытаннях уладальніцкага нагляду» ідзе ў нагу з рэформай дзяржапарату ўвогуле. Указ, у прыватнасці, павялічвае памеры ўзнагарод для прадстаўнікоў дзяржавы на прадпрыемствах з доляй дзяржавы. Нягледзячы на тое, што ўзнагароджанні павышаныя амаль у 3 разы, у абсалютным выражэнні яны застаюцца досыць сціплымі (ад 20 да 75 базавых велічынь у квартал) і не з'яўляюцца дастатковым стымулам для больш чым проста фармальнага ўдзелу прадстаўнікоў у кіраванні гаспадарчымі таварыствамі. Павышэнне фінансавай матывацыі прадстаўнікоў – правільны крок, аднак у дадзеным выпадку ён уяўляе сабой толькі касметычныя змены ў сістэме кіравання дзяржжураснасцю ў Беларусі.

2. Па выніках рэалізацыі Дырэктывы № 4 (пра стымуляванне прадпрыемальніцкай

дзеінасці) Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва заявіла, што цалкам выкананымі можна лічыць толькі 25 пунктаў з 133 пунктаў плана па рэалізацыі дырэктывы, і ў лютым накіравала прапанову ўключыць 37 найважнейшых нявыкананых пунктаў у распрацаваны мінэканомікі План мерапрыемстваў па развіцці прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь на 2013–2015 гг. На Асамблеі дзелавых колаў Беларусі ў сакавіку міністр эканомікі Снапкоў прызнаў, што падыходы да рэалізацыі Дырэктывы № 4 можна назваць фармальнымі. І хоць сам факт публічнай заявы яшчэ не азначае рэалізацыю прапановы прадпрымальнікаў, ён сведчыць аб тым, што Міністэрства эканомікі ўлаўнаважанае праводзіць работу па паляпшэнні прадпрымальніцкага асяроддзя ў Беларусі.

3. Змены ва Указ № 72 аб рэгуляванні цэн і тарыфаў спрасцілі парадак працы для малага бізнесу і экспарцёраў, адмяніўшы дзяржаўнае цэнавае рэгуляванне экспарту і абавязак складання абавязковых эканамічных разлікаў пад узровень рэгулюемых цэн (тарыфаў) для індывідуальных прадпрымальнікаў і юрыдычных

асоб, якія прымяняюць спрощаную сістэму падаткаабкладання.

4. У Беларусі створана адзіная інфармацыйная база дадзеных кантралюючых (наглядных) органаў, якая павінна дазволіць кантралюючым органам аптымізаваць выбар суб'екта для правядзення планавых праверак. Міністэрства па падатках і зборах, якое адказвае за вядзенне базы дадзеных, падае інфармацыю з яе па запытах правяраемых суб'ектаў і кантралюючых органаў.

5. Змяненні ў Дэкрэт № 1 аб дзяржаўнай рэгістрацыі і ліквідацыі суб'ектаў гаспадарання закліканыя спрасціць парадак адкрыцця бізнесу. У прыватнасці, статутны фонд павінен быць сфарміраваны не да моманту, а на працягу 12 месяцаў з даты дзяржаўнай рэгістрацыі, і адменена патрабаванне аб экспертызе дакладнасці ацэнкі кошту неграшовага ўкладу ў статутны фонд. З іншага боку, уведзеныя дадатковыя падставы для адмовы ў дзяржаўнай рэгістрацыі і дадзена вызначэнне даходу, які спаганяецца з суб'екта гаспадарання, дзяржаўная рэгістрацыя якога прызнана несапраўднай. ■

Кароткі прагноз на наступнае паўгоддзе

Пры захаванні стабільнай макраэканамічнай сітуацыі, якая суправаджаецца ростам даходаў насельніцтва і, адпаведна, захаваннем легітымнасці ўладных структур у вачах большасці, улады будуць паводзіць сябе ўпэўнена ў правядзенні практычна любых заканадаўчых ініцыятыў. Пры такім стане рэчаў у наступным паўгоддзі варта чакаць працягу тэндэнцыі па ўзмацненні дзяржаўнага кантролю ва ўсіх сферах, у тым ліку – у эканамічнай, з элементамі ўмяшання ў дзейнасць прыватных суб'ектаў гаспадарання.

Наступнае паўгоддзе таксама прадэманструе эфектыўнасць рэформы апарата дзяржкіравання і яго працы ва ўмовах скарачанага колькасці кіраўнічага персаналу і пераразмеркавання функцый. У гэтай сферы, калі не адбудзецца макраэканамічных узрушэнняў, можна чакаць нават станоўчай тэндэнцыі, паколькі тыя супрацоўнікі дзяржаапарату, што засталіся на сваіх месцах, атрымаюць дадатковы матэрыяльны стымул для больш якаснага выканання сваіх функцый, і адток кваліфікаваных кадраў сярэдняга звяна з дзяржорганаў у прыватны сектар або за мяжу зменшыцца. У цэлым жа, няма падстаў чакаць, што парадыгма працы ўладнай вертыкалі і практыка «ручнага кіравання» краінай у выглядзе ўказаў і дэкрэтаў прэзідэнта, зменіцца.

Тренд 4

Геапалітычная арыентацыя

Агульная характарыстыка асноўных тэндэнцый

У першым паўгоддзі 2013 г. працягнуўся працэс паглыблення залежнасці Беларусі ад Расіі. Інтэграцыя ў межах АЭП і адыход Расіі да палітыкі строга дазаванай эканамічнай падтрымкі для Беларусі істотна звужаюць поле для маневру беларускаму кіраўніцтву. Спробы афіцыйнага Мінска процідзеінічаць гэтым працэсам, зацягваючы выкананне раней узятых на сябе абавязальстваў у межах інтэграцыйных працэсаў і спасылаючыся на эксклюзіўны статус расійскага саюзніка № 1, не скончыліся поспехам. Беларусь змагла дамагчыся толькі мінімальнага выканання сваіх патрабаванняў. Тым не менш, Расія прадэманстравала гатоўнасць субсідаваць эканоміку саюзніка да ўзроўню, які не дапускае рэзкага абвалу і паўтарэння падзей 2011 г. Акрамя гэтага, паглыбілася залежнасць ад Расіі ў ваенна-палітычнай сферы: беларускае кіраўніцтва пагадзілася на стварэнне ў Беларусі расійскай авіябазы.

У першым паўгоддзі 2013 г. трохі палепшыліся адносіны з Захадам. Адносіны з Еўрасаюзам засяродзіліся ў сферы дыпламатычнай работы па нарошчванні ўзаемных кантактаў. Працягнуліся пачатыя ў канцы мінулага года рэгулярныя сустрэчы кіраўніцтва Міністэрства замежных спраў Беларусі з калегамі з краін-членаў ЕС і структур Еўрасаюза, а таксама пасламі дзяржаў ЕС, акрэдытаванымі ў Мінску. Колькасць такіх сустрэч павялічылася ў разы ў параўнанні з папярэднімі двума гадамі, што сведчыць аб актыўных пошуках абодвума бакамі шляхоў нармалізацыі палітычных адносін.

Змяніўся тон і ў беларуска-амерыканскіх адносінах. ЗША знялі санкцыі ў дачыненні да некалькіх беларускіх прадпрыемстваў. У студзені А. Лукашэнка прыняў дэлегацыю амерыканскіх даследчыкаў, якія прадстаўляюць Джэймстаўнскі фонд. Кіраўніцтва Беларусі, са свайго боку, заявіла аб сваёй зацікаўленасці ў больш актыўным удзеле ў транзіце грузаў НАТО з Афганістана. Тым не менш, пакуль заўчасна казаць пра пачатак усёабдымнага працэсу нармалізацыі адносін з краінамі Захаду.

Апісанне асноўных падзей, якія вызначылі ацэнку трэнду

Пытанне паліўнага балансу з Расіяй на 2013 г. заставалася важным для Беларусі на працягу ўсяго паўгоддзя. Ва ўмовах невыканання Беларуссю патрабаванняў Расіі па прыватызацыі, расійскае кіраўніцтва перайшло да ўзгаднення паквартальных балансаў, адначасова не дапускаючы рэзкага росту эканомікі саюзніка. 12 лютага адбыўся візіт расійскага віцэ-прэм'ера А.

Дварковіча, які выглядаў як інспекцыя шэрагу прадпрыемстваў, прыватызацыі якіх Расія чакае ў найбліжэйшай будучыні. А. Дварковіч праявіў асаблівую цікавасць да прадпрыемстваў «Гродна Азот», «Гомсельмаш», МАЗ, шэрагу кампаній па вытворчасці мікраэлектронікі. Расійскі чыноўнік заявіў, што ў бліжэйшы час бакі правядуць перамовы па інтэграцыі МАЗа і КамАЗа і магчымай інтэграцыі «Гродна Азота» з адной з расійскіх кампаній. Усяго ў бліжэйшай перспектыве Беларусь і Расія плануюць стварыць пяць сумесных прадпрыемстваў.

18 лютага Наглядчая рада ААТ «Беларуськалій» ухваліла ўтварэнне сумеснага з ААТ «Уралкалій» трэйдара калійных угнаенняў Soyuzkali GmbH («Саюзкалій»). Даччыныя структуры расійскіх нафтовых кампаній, якія знаходзяцца ў Беларусі, пачалі пастаўкі бензіну і іншых нафтапрадуктаў на расійскі рынак, абмежаваны, такім чынам, беларускі нафтавы афшор і пачаўшы выконваць паліўны баланс, чаго не было ў 2012 г. 26 красавіка Калегія ЕЭК прадпісала класіфікаваць складаны арганічны растваральнік у якасці нафтапрадукта, за які варта выплачваць пошліну, тым самым зачыніўшы шчыліну для беларускага «растваральнікавага бізнесу».

У пытаннях, не звязаных з прыватызацыяй і інтэграцыйнымі працэсамі ў АЭП, Беларусь дэманструе поўную лаяльнасць Расіі. Беларускі бок строга выконвае ўзяттыя на сябе абавязальствы, якія тычацца рэалізацыі праекта па будаўніцтве Астравецкай АЭС. Усё больш цесным становіцца і абароннае супрацоўніцтва. Так, нягледзячы на сур'ёзную крытыку будучых сумесных беларуска-расійскіх ваенных вучэнняў «Захад 2013» з боку некаторых краін-членаў ЕС, Мінск цалкам падтрымлівае ідэю іх правядзення. Беларускія ўлады таксама пагадзіліся на размяшчэнне на тэрыторыі Беларусі расійскай авіябазы. Размяшчэнне такой авіябазы дазволіць Расіі не толькі значна ўскладніць чарговы паварот афіцыйнага Мінска ў бок Захаду, але і значна ўмацаваць свой уплыў у краіне.

На еўрапейскім кірунку важна адзначыць удзел міністра замежных спраў У. Макея ў неформальнай сустрэчы міністраў замежных спраў дзяржаў-удзельніц Усходняга партнёрства, якая адбылася 12–13 лютага ў Тбілісі.

Сустрэкаючыся ў межах мерапрыемства з Еўракамісарам Штэфанам Фюле і намеснікам кіраўніка Еўрапейскай службы знешніх дзеянняў Хельгай Шміт, Макея выказаўся на карысць урэгулявання ўсіх праблемных пытанняў шляхам спакойнага дыялогу. Ён таксама выказаў зацікаўленасць афіцыйнага Мінска ў далейшым уцягванні ў агульнаеўрапейскія інтэграцыйныя працэсы.

10 красавіка ў Віцебску адбылася рабочая сустрэча беларускага і латвійскага міністраў замежных спраў. Яна дазволіла бакам узгадніць пазіцыі і, верагодна, нават прыступіць да распрацоўкі «дарожнай карты» паляпшэння адносінаў. У час знаходжання латвійскай дэлегацыі ў Віцебску таксама адбылося падпісанне Міжрадавага дагавора аб рэжыме беларуска-латвійскай дзяржаўнай мяжы. 17–18 красавіка адбыўся візіт прэм'ер-міністра Беларусі М. Мясніковіча ў Літву. Гэта самы высокі візіт з 2010 г. Падчас паездкі прэм'ер-міністра Беларусі ў Літву была здзейснена здзелка па куплі 30% тэрмінала сухіх насыпных грузаў у порце Клайпеды. Гэта дазваляе казаць аб своеасаблівых гарантыях Літве ў тым, што транзіт беларускіх калійных угнаенняў і надалей будзе ажыццяўляцца праз яе тэрыторыю. Такім чынам, беларускае кіраўніцтва спадзяецца забяспечыць садзейнічанне Літвы ў паляпшэнні беларуска-еўрапейскіх адносін.

Апісанне дадатковых падзей

Пад ціскам Расіі Беларусь працягнула абмеркаванне аб'яднання МАЗа з КамАЗам. Працягваюцца актыўныя перамовы і па іншых цікавых для Расіі прадпрыемствах: МЗКЦ, «Гроднаазот».

16 траўня А. Лукашэнка сустрэўся з прэзідэнтам ААТ НК «Раснафта» І. Сечыным і прэзідэнтам ААТ НК «РусНафта» М. Гуцырыевым, а 20 траўня – з акцыянерам ААТ «Уралкалій» С. Керымавым. Сечын і Гуцырыеў недвухсэнсоўна заявілі аб сваім інтарэсе да беларускіх нафтаперапрацоўчых заводаў, а таксама да «Гроднаазот».

Паралельна ўзмацняецца залежнасць Беларусі ад паставак расійскіх вуглевадародаў: заяўлена аб планах «Газпрама» паставіць у 2014 г. у

Беларусь 23 млрд. куб. м. газу (на ўзроўні 2013 г.), а таксама аб падпісанні ўрадам Беларусі і «Газпрамам» праграмы пераводу грамадскага і камунальнага транспарту краіны на газаматорнае паліва.

Спробы першага віцэ-прэм'ера У. Сямашкі падпісаць паліўны баланс на перыяд да канца 2013 г. у абмен на запэўніванні ў гатоўнасці Беларусі строга выконваць усе свае абавязальствы праваліліся: падпісанне паліўнага балансу было перанесенае, і ён быў падпісаны толькі на трэці квартал.

Адначасова беларуская дыпламатыя прадпрымала крокі на заходнім кірунку. Было прынята станоўчае рашэнне адносна просьбы Швецыі аб акрэдытацыі яе часовага паверанага ў справах. Пасля скандалу з узаемным закрыццём пасольстваў Беларусі і Швецыі ў жніўні 2012 г. гэта вельмі істотны крок у напрамку ўрэгулявання адносін і са Швецыяй, і з ЕС у цэлым.

Мінск таксама выказаўся з нагоды фармату свайго ўдзелу ў фармальных структурах супрацоўніцтва з ЕС. Беларускі МЗС накіраваў у сталіцы дзяржаў-членаў ЕС адмысловы ліст, у якім прапанаваў перагледзець прынцыпы прапанаванага Еўрасаюзам Дыялогу аб мадэрнізацыі Беларусі. Мінск прапануе перайсці да больш паўнаважнага партнёрства на міжрадавым узроўні без удзелу апазіцыі і грамадзянскай супольнасці.

У пачатку чэрвеня адбыўся афіцыйны візіт у Беларусь Прадстаўніка АБСЕ па пытанніа свабоды СМІ Дуні Міятавіч, якая была прынятая на дастаткова высокім узроўні. Таксама ў Мінску быў праведзены круглы стол пад эгідай Савета Еўропы па тэме смяротнага пакарання. ■

Кароткі прагноз на наступнае паўгоддзе

У найбліжэйшай будучыні Беларусі не ўдасца атрымаць значнага дапаўнення да ўжо існуючых расійскіх датацый, што ў бліжэйшай перспектыве прывядзе да далейшага пагаршэння эканамічнага становішча і ўзмацнення залежнасці ад Расіі ў розных сферах. Спробы афіцыйнага Мінска супрацьпаставіць узмацненню ціску з боку Расіі нарошчванне кантактаў з Захадам і краінамі, якія развіваюцца, будуць малаэфектыўныя. Тым не менш, беларускія ўлады працягнуць працэс «размарожвання» адносінаў з Захадам з мэтай пошуку дадатковых фінансавых сродкаў і інвестыцый, паляпшэння іміджу краіны напярэдадні Чэмпіянату свету па хакеі і стварэння спрыяльных перамоўных пазіцый у камунікацыі з Масквой.

Трэнд 5

Культурная палітыка

Агульная характарыстыка асноўных тэндэнцый

Культурная палітыка ў першым паўгоддзі 2013 г. вылучалася вельмі супярэчлівым характарам: перыяд паступовай дэлібералізацыі культурнага ландшафту (студзень–люты) змяніўся часам адноснай раўнавагі (сакавік–красавік), за ім наступіў перыяд пэўнай лібералізацыі (травень), за якім зноў настаў час няўстойлівай раўнавагі (чэрвень). У цэлым, у параўнанні са становішчам у культурнай сферы ў 2012 г., улады не рабілі спробаў рэзкай дэлібералізацыі культурнай сферы, але і не аслабілі палітыку абмежаванняў і забарон.

Падзеі мінулага паўгоддзя пацвердзілі адсутнасць у Беларусі сур'ёзнай канцэпцыі развіцця нацыянальнай культуры, паслядоўнай і ўзважанай дзяржаўнай палітыкі ў гэтай галіне. Супярэчлівыя, часам абсурдныя дзеянні ўладаў спрыяюць далейшай ідэалагізацыі, палітызацыі і палярызацыі культурнай сферы, падзелу на культуру афіцыйную і неафіцыйную. Ва ўмовах, калі разуменне ролі і месца культуры ў сучасным свеце не выходзіць за межы ўтылітарнага «абслугоўвання» сучаснай беларускай ідэалогіі, калі вялікі ўплыў на развіццё культуры аказваюць асабістыя эстэтычныя прыхільнасці А. Лукашэнкі (альбо іх інтэрпрэтацыя чыноўнікамі), культурнае жыццё Беларусі выяўляе прыкметы закрытасці і спрашчэння. Яно ў значнай ступені арыентавана на пасярэднія ўзоры сучаснай расійскай культурнай прадукцыі, перш за ўсё ў сферы шоў-бізнесу.

«Мяккая беларусізацыя», што абазначылася раней, працягваецца пераважна ў неафіцыйным культурным полі і ажыццяўляецца асобнымі няўрадавымі арганізацыямі і грамадзянскімі ініцыятывамі. За некаторымі выключэннямі, дзяржаўныя органы ў гэтай сферы абмяжоўваюцца дэкларатыўнымі дзеяннямі.

Апісанне асноўных падзей

1. Атрымала развіццё сітуацыя з так званым «чорным спісам» музыкаў. На студзеньскай прэс-канферэнцыі, адказваючы на пытанне пра існаванне ў Беларусі спісу забароненых выканаўцаў, А. Лукашэнка заявіў, што нічога пра іх не ведае і ніякіх даручэнняў па іх складанні не даваў. Сама пастаноўка пытання аб забароне на творчасць, тым не менш, не здалася кіраўніку дзяржавы непрымальнай.

У гэты перыяд з забаронай на творчасць сутыкнуліся, сярод іншых, музыкі груп «Dziesciuki», «Litesound», «IQ48» і «Дай дарогу». Выступы ў Мінску раней забароненых гуртоў «Крама», «Neuro Dubel», «NRM», «Дай Дарогу!», якія адбыліся ў траўні, былі ўспрынятыя як відавочнае культурнае «пацяпленне». Аднак

яно не кранула дзейнасці «Свабоднага тэатра», чые паўпадпольныя спектаклі па-ранейшаму знаходзяцца пад пільнай увагай праваахоўных органаў. Сваю творчасць на радзіме пакуль не спрабавалі прэзентаваць найбольш вядомыя музычныя калектывы з «чорнага спісу» выканаўцаў (напрыклад, «Ляпіс Трубяцкой»).

Магчыма, скарачэнне (адмена?) «Чорнага спісу» выканаўцаў з'яўляецца запозненым наступствам студзеньскай публічнай заявы А. Лукашэнкі. Аднак больш верагодна, што аднаўленне канцэртаў стала магчымым у выніку кулуарных перамоваў і дасягнутых кампрамісаў. Стала вядома, што лідэр гурта «Neuro Dubel» А. Кулінковіч стаў калумністам газеты Адміністрацыі Прэзідэнта «СБ – Беларусь сёння».

Зрэшты, наяўнасць або адсутнасць забароненых спісаў выканаўцаў губляе сэнс з 5 чэрвеня, калі Лукашэнка падпісаў указ № 257 «Аб асобных пытаннях арганізацыі і правядзення культурна-вядомасных мерапрыемстваў». Гэтым указам замест паведамляльнага ўводзіцца дазвольны прынцып арганізацыі масавых мерапрыемстваў: дазвол на іх правядзенне арганізатары абавязаны атрымаць ва ўпраўленні ідэалагічнай працы, культуры і па справах моладзі аблвыканкама (для Мінска – гарвыканкама). Беларускім выканаўцам гастрольныя пасведчанні будуць выдаваць бясплатна; замежнікі абавязаныя заплаціць дзяржпошліну ў спецыяльны фонд Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Такім чынам, гэты дакумент дазваляе ўводзіць цалкам законныя забароны па ідэалагічных матывах, а дадатковыя пошліны (і як наступства – падаражанне квіткаў) могуць прывесці да далейшага павелічэння закрытасці беларускай культуры.

2. У сакавіку стала вядома, што не будзе ўзбуджана крымінальная справа супраць часопіса «Arche. Пачатак», у траўні часопіс атрымаў перарэгістрацыю Міністэрства інфармацыі РБ. Для аднаўлення яго выхаду ў Беларусь з вымушанай эміграцыі вярнуўся былы галоўны рэдактар часопіса В. Булгакаў. У той жа час, у красавіку рашэннем суда быў прызнаны экстрэмісцкім, «скажаючым рэальнасць» і падлягаючым знішчэнню фотаальбом «Прэс-фота Беларусі-2011». Абсурднасць сітуацыі заключаецца ў тым, што альбом склалі фотаработы, якія ўдзельнічалі ў першым незалежным конкурсе прэс-фатаграфій у Беларусі, сярод якіх не было пастановачных здымкаў, паколькі дакументальнасць фотаздымкаў была асноўнай умовай конкурсу.

3. У чэрвені стала вядома аб зліцці гістарычнага факультэта Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта з факультэтам

туризму, што ўспрымаецца грамадскасцю як канчатковая расправа з выкладчыкамі-гісторыкамі, аўтарамі забароненай раней кнігі «Гродназнаўства. Гісторыя еўрапейскага горада». Такія супярэчлівыя дзеянні ўладаў тлумачацца, відавочна, як адсутнасцю агульнай канцэпцыі развіцця нацыянальнай культуры, так і з'яўляюцца вынікам нізкай кампетэнтнасці службоўцаў, іх імкненнем пазбегнуць любой адказнасці, перашкаджаць несанкцыянаваным праявам самастойнасці і творчай незалежнасці.

4. Вельмі супярэчлівай застаецца і сітуацыя з «мяккай беларусізацыяй». Пачатак работы культурна-асветніцкага лічбавага канала «Беларусь 3» стала ледзь не адзіным, хоць і важным унёскам беларускіх уладаў у яе развіццё. Канал, прысвечаны праблемам беларускай нацыянальнай культуры, уключаны ў асноўную сетку вяшчання, каля 70% вяшчання тэлеканала праходзіць на беларускай мове. У астатнім улады абмяжоўваюцца дэкларацыямі, што нядзіўна, улічваючы, што сам Лукашэнка не карыстаецца беларускай мовай нават у сваіх выступах на Дзень незалежнасці Беларусі і часткова пераходзіць на яе, здэкліва крытыкуючы сваіх апанентаў. Значны ўклад у «мяккую беларусізацыю» ўносяць НДА і грамадзянскія ініцыятывы, чые праекты (акцыі кампаніі «Будзьма!», «Мова ці кава», правядзенне семінараў, фестываляў, стварэнне беларускамоўных гульняў, сацыяльных сетак і інш.) адрозніваюцца крэатыўнасцю.

Апісанне дадатковых падзей

1. У традыцыйным штогадовым пасланні да народа і Нацыянальнага сходу ў красавіку А. Лукашэнка надаў праблемам культуры сціплую ўвагу, аднак адзначыў, што падтрымлівацца

будзе «патрыятычная лінія» ў беларускай культуры, неабходная для ўмацавання міжнароднага прэстыжу краіны. У якасці прыярытэтаў былі названыя: стварэнне найлепшай у свеце экспазіцыі музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, адраджэнне народных рамёстваў і стварэнне на іх аснове сувенірнай прадукцыі, напайненне новым зместам міжнародных фестываляў, стварэнне арт-цэнтра актуальнага мастацтва, неабходнага перш за ўсё ў межах правядзення культурнай праграмы Чэмпіянату свету па хакеі ў 2014 г. Такім чынам, яшчэ раз быў пацверджаны падзел беларускай культуры на афіцыйную, якую ўлады падтрымліваюць і максімальна выкарыстоўваюць для ідэалагічнага абслугоўвання рэжыму, і культуру неафіцыйную, якую ўлады ў лепшым выпадку ігнаруюць.

2. Некаторыя падзеі ў культурнай сферы, арганізаваныя і праведзеныя пераважна сіламі няўрадавых арганізацый, можна аднесці да ліку прыемных выключэнняў. Адбыліся фестываль Еўрапейскага гуманітарнага ўніверсітэта «Artes Liberales», фестываль сярэдняеўрапейскай літаратуры «Шэнгенка», Фестываль еўрапейскага кіно, прысвечаны Дню Еўропы, першы Еўрапейскі міжкультурны фестываль і некаторыя іншыя мерапрыемствы па-за афіцыйным культурным дыскурсам. Грамадзянская супольнасць імкнецца выказаць сваю падтрымку людзям, якія падвяргаюцца пераследам, чыя свабода творчасці парушаецца: званне «Брэнд-персона» атрымалі музыкі С. Міхалок («Ляпіс Трубяцкой») і Л. Вольскі («Крамбабуля»); У. Някляеў атрымаў прэмію імя Ежы Гедройца; гурт «Ляпіс Трубяцкой» атрымаў узнагароду «За ўклад» у межах першай прафесійнай музычнай прэміі «Rock Profi». ■

Кароткі прагноз на наступнае паўгоддзе

Ва ўмовах, калі ўлады зацікаўлены ў нармалізацыі адносін з Еўрасаюзам, яны будуць пазбягаць рэзанансных забаронаў і абмежавання свабоды творчасці, але не пойдуць на прыкметную лібералізацыю культурнага ландшафту. Захаваецца ідэалагізацыя, палітызацыя, палярызацыя культуры. Наростанне эканамічных цяжкасцяў могуць прывесці да скарачэння фінансавання культурных праектаў, аднак асноўныя падзеі афіцыйнага культурнага дыскурсу: удзел у «Еўрабачанні», «Славянскі базар», конкурсы прыгажосці, культурная праграма «Дажынак» і інш. – будуць фінансаваны ў дастатковым аб'ёме. Менавіта гэтыя падзеі закліканы стаць тымі «Відовішчамі», якія рыхтуюць для культурнага насычэння электарату.

Даведкавы каталог асноўных падзей, фактаў і змяненняў

Трэнд 1

Палітычная лібералізацыя / палітычная дэмакратызацыя

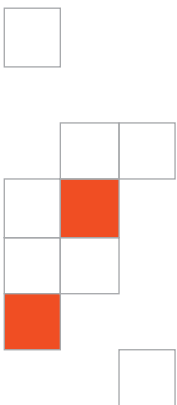
Дата	Падзея	Інтэрпрэтацыя падзеі
10 студзеня	Суд Кастрычніцкага раёна Мінска за непадпарадкаванне міліцыі прысудзіў актывістку кампаніі «Гавары праўду» Святлану Волкаву да 5 сутак арышту, двух іншых актывістаў кампаніі – Юрыя Фабішэўскага і Аляксея Марозава – да 10 сутак арышту.	
24 студзеня	Падпісаны дэкрэт № 2 «Аб унясенні дапаўненняў і змяненняў у Дэкрэт Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 1 ад 16 студзеня 2009 г. »	Усталёўвае новыя падставы для ліквідацыі некамерцыйных арганізацый (устаноў, саюзаў і асацыяцый).
1 лютага	Прадстаўнікам Партыі БНФ адмоўлена ў правядзенні мітыngu ў г. Баранавічы.	
8 лютага	Міністэрства юстыцыі адмовіла ў рэгістрацыі Грамадскага аб'яднання «Праваабарончы цэнтр «Лямбда»».	
14 лютага	Міністэрства юстыцыі адмовіла ў рэгістрацыі грамадскага аб'яднання «Маладыя хрысціянскія дэмакраты».	
21 лютага	Скульптар Гэнік Лойка асуджаны на 5 сутак адміністрацыйнага арышту за пратэст супраць дыскрымінацыі беларускай мовы ў сістэме адукацыі.	
15 сакавіка	Спыненая крымінальная справа ў дачыненні да журналіста Андрэя Пачобута, абвінавачанага ў паклёпе на прэзідэнта.	
21 сакавіка	У Салігорску забаронена правядзенне мітыngu на Дзень Волі.	
24 сакавіка	Пасля дазволенага ўладамі шэсця ў Дзень Волі ў Мінску ў РУУС Савецкага раёна Мінска было дастаўлена 9 затрыманых удзельнікаў акцыі, сярод іх – трое грамадзян Украіны. На ўсіх затрыманых склалі пратаколы аб адміністрацыйным правапарушэнні – «непадпарадкаванне супрацоўнікам міліцыі».	Затрыманых былі асуджаныя да штрафу і адміністрацыйных арыштаў.
25 сакавіка	У Віцебску асуджаныя да адміністрацыйнага арышту на тэрмін 5 сутак члены Партыі БНФ Леанід Аўтухоў і Канстанцін Смолікаў за распаўсюд запрашэнняў на акцыю на Дзень Волі.	
27 сакавіка	У Клімавічах актывісту кампаніі «Гавары праўду» Аляксандру Балобіну вынесена папярэджанні па артыкуле 193-1 Крымінальнага кодэкса.	
3 красавіка	Вярхоўны суд прыняў рашэнне аб ліквідацыі Міжнароднага грамадскага аб'яднання «Добрая воля».	

26 красавіка	У ходзе акцыі «Чарнобыльскі шлях» у Мінску затрымана больш за 15 чалавек, у тым ліку журналісты.	Шэраг затрыманых асуджаныя да адміністрацыйнага арышту.
30 красавіка	Пастановай урада № 327 зацверджаны новы пералік грамадскіх аб'яднанняў, якім прадастаўлены льготны каэфіцыент 0,1 пры арэндзе памяшканняў.	Спіс арганізацый, якія карыстаюцца льготамі па арэндзе, скарачаны больш чым у два разы.
1 траўня	У Брэсце адбылася акцыя апазіцыі, прысвечаная Дню працы.	Ва ўсіх іншых гарадах краіны акцыі апазіцыі, прымеркаваныя да гэтай даты, былі забароненыя.
3 траўня	Брэсцкія актывісты АГП атрымалі адмовы з гарвыканкаму на 12 заявак на правядзенне 7 траўня на розных пляцоўках Брэста пікетаў, прысвечаных праблеме знікнення былога міністра ўнутраных спраў і палітыка Юрыя Захаранкі.	
30 траўня	Палата прадстаўнікоў у першым чытанні прыняла папраўкі ў законы «Аб грамадскіх аб'яднаннях» і «Аб палітычных партыях».	
Чэрвень	Узбуджаная крымінальная справа (па артыкуле 193.1) у дачыненні да жыхара в. Аляксандраўка Шчучынскага раёна Аляксея Шчадрова, які арганізаваў у вёсцы прытулак для бяздомных людзей.	А. Шчадроў абвінавачваецца у тым, што ён «арганізаваў дзейнасць ... незарэгістраванай рэлігійнай арганізацыі і забяспечыў умовы яе функцыянавання без рэгістрацыі ва ўстаноўленым заканадаўствам парадку».
11 чэрвеня	Міністэрства юстыцыі адмовіла ў рэгістрацыі грамадскіх аб'яднанняў «Маладыя дэмакраты», «Гавары праўду», «За справядлівыя выбары».	
12 чэрвеня	У Віцебску пачаўся суд над Андрэем Гайдуковым, абвінавачаным у замаху на здраду дзяржаве ў форме агентурнай дзейнасці.	Гэта першы выпадак прымянення ўведзенай восенню 2011 г. новай фармулёўкі артыкула 356 «Здрада дзяржаве», якая дае магчымасць адвольнага тлумачэння.
	Першамайскі суд Мінска ў дачыненні да кіраўніка арганізацыі беларускіх пенсіянераў «Наша пакаленне» Т. Зялко вынес пастанову аб накладанні адміністрацыйнага спагнання ў выглядзе штрафу ў памеры 5 мільёнаў рублёў за парушэнне парадку атрымання замежнай бязвыплатнай дапамогі.	Гэта першы выпадак прымянення ўведзенай восенню 2011 г. новай фармулёўкі адміністрацыйнай адказнасці за парушэнне парадку атрымання і выкарыстання замежнай бязвыплатнай дапамогі.

Трэнд 2

Эканамічная лібералізацыя

Дата	Падзея	Інтэрпрэтацыя падзеі
13 лютага	Мінсельгас Расіі і Мінсельгасхарч Беларусі на сумесным пасяджэнні калегій узгаднілі прагнозныя балансы попыту і прапановы Саюзнай дзяржавы на малака і малочныя прадукты, мяса і мясапрадукты, цукар на 2013 г.	У 2013 г. з Беларусі ў Расію плануецца пастаўкі 4,110 млн. тон малака і малочнай прадукцыі, 310 тыс. тон мяса і мясапрадуктаў і 200 тыс. тон цукру. Гэта прыкладна адпавядае фактычным аб'ёмам экспарту беларускай малочнай і мясной прадукцыі па выніках 2012 г.
1 сакавіка	А. Лукашэнка, выступаючы на пасяджэнні Савета Міністраў, паставіў задачу выканаць асноўны аб'ём работ па мадэрнізацыі прадпрыемстваў у 2013 г. П. Пракаповіч накіраваны ва ўрад як «наглядчык» за мадэрнізацыяй.	Па словах А. Лукашэнка, крытэрыем эфектыўнасці мадэрнізацыі стане дасягненне гадавой выручкі ад рэалізацыі прадукцыі на аднаго занятага не менш як 60 тыс. даляраў.
Сакавік	Калі на 1 студзеня на складах беларускіх прадпрыемстваў знаходзілася 56,5% месячнага аб'ёму прамысловай вытворчасці, то на 1 лютага – 67,9%, а на 1 сакавіка – 75,2%. За апошнія гады гэта максімальны паказчык затаваранасці.	Імклівае павелічэнне затаваранасці складоў тлумачыцца імкненнем дзяржсектара выконваць дырэктывы паказчыкі.
	Беларуская дэлегацыя не паехала ў Вашынгтон для ўдзелу ў вясновай сесіі МВФ, хоць такая паездка планавалася і аб ёй было заяўлена пасля завяршэння працы місіі фонду ў Мінску.	Верагоднай прычынай адмены візіту магло стаць пасланне А. Лукашэнка да народу і Нацыянальнага сходу 19 красавіка, якое супала па часе з правядзеннем вясновай сесіі МВФ у Вашынгтоне. Палітычнай волі да правядзення структурных рэформаў у краіне выяўлена не было.
26 красавіка	Калегія Еўразійскай эканамічнай камісіі прадпісала класіфікаваць складаны арганічны растваральнік ў якасці нафтапрадукта.	У 2012 г. Беларусь экспартавала ў ЕС нафтапрадукты пад выглядам растваральнікаў і такім чынам пазбягала выплаты экспартнага мыта ў расійскі бюджэт.
29 красавіка	Дзяржава завалодала кантрольным пакетам акцый бабруйскага прадпрыемства ААТ «Чырвоны харчавік».	Саўладальнікі «Чырвонага харчавіка» ўсяляк працівілі павелічэнню долі дзяржавы. У пачатку 2011 г. яны хацелі павялічыць сваю долю і купілі значны пакет акцый. Аднак па рашэнні суда былі вымушаныя развітацца з ім, у сувязі з чым страцілі да 0,5 млн. даляраў.
Травень	У ведамасным часопісе Нацбанка РБ «Банкаўскі веснік» апублікаваны артыкул супрацоўнікаў Інстытута эканомікі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, якія ацанілі эканомію Беларусі за кошт ільготных коштаў на расійскія энергарэсурсы ў памеры 10 млрд. даляраў у 2012 г.	Бязмытная расійская нафта і танны прыродны газ працягваюць заставацца жыццёва неабходнымі для беларускай эканомікі.

26 чэрвеня	Дэпутаты Палаты прадстаўнікоў прынялі ў першым чытанні законапраект аб унясенні змяненняў у закон «Аб прыватызацыі дзяржаўнай маёмасці і пераўтварэнні дзяржаўных унітарных прадпрыемстваў у адкрытыя акцыянерныя таварыствы».	Законапраект перадае прадстаўнікам дзяржавы магчымасць галасаваць на сходах акцыянерных таварыстваў галасамі мінарытарыяў. У тых ААТ, дзе дзяржаўная доля складае 50 і меней адсоткаў, прадстаўнікі дзяржавы змогуць галасаваць на агульным сходзе акцыянераў галасамі, якія належаць мінарытарным акцыянерам, якія маюць права на ўдзел у сходзе і якія не прайшлі ва ўстаноўленым парадку рэгістрацыю для ўдзелу ў ім. Фактычна, увядзенне закона азначала б вяртанне інстытута «залатой акцыі», адмененага ў 2008 г.
27 чэрвеня	Аднадзённая папераджальная рэспубліканская забастоўка прадпрымальнікаў, абвешчаная РГА «Перспектыва». Прадпрымальнікі пратэстуюць супраць нявыгаднага для іх дзейнасці тэхрэгламенту Мытнага саюза «Аб бяспецы прадукцыі лёгкай прамысловасці».	
27 сакавіка	У Клімавічах актывісту кампаніі «Гавары праўду» Аляксандру Балобіну вынесена папярэджанні па артыкуле 193-1 Крымінальнага кодэкса.	

Трэнд 3

Якасць кіравання і вяршэнства права

Дата	Падзея	Інтэрпрэтацыя падзеі
Студзень	Сходы акцыянераў абутковых прадпрыемстваў «Отыка» і «Сівельга» прагаласавалі за перадачу дзяржаве адпаведна 10% і 5,55% акцый, якія знаходзіліся на балансе гэтых прадпрыемстваў.	Пасля леташняга скандалу з рэнацыяналізацыяй кандытарскіх фабрык «Камунарка» і «Спартак» урад працягвае курс на рэнацыяналізацыю дзяржпрадпрыемстваў. На гэты раз у поле зроку дзяржавы патрапілі абутковыя прадпрыемствы. Паводле слоў першага віцэ-прэм'ера Сямашкі, пасля вяртання ў рукі дзяржавы кантрольнага пакета акцый, гэтыя прадпрыемствы павінны ўвайсці ў абутковы холдынг. Працэс рэнацыяналізацыі адбыўся і на бабруйскім прадпрыемстве «Чырвоны харчавік».
14 студзеня	Пастановай Савета Міністраў № 74 створана адзіная інфармацыйная база звестак кантрольных органаў.	У адзіную базу дадзеных, якую будзе весці Міністэрства па падатках і зборах (МПЗ), уключаюцца звесткі аб правяраемых суб'ектах і аб аднясенні іх да адпаведных груп рызыкі для прызначэння планавых праверак. МПЗ надае інфармацыю з базы па запытах правяраемых суб'ектаў і кантралюючых органаў. База дадзеных дазволіць кантралюючым органам аптымізаваць выбар суб'екта для правядзення планавай праверкі.

24 студзеня	Дэкрэтам № 2 унесеныя змены ў Дэкрэт № 1 аб дзяржаўнай рэгістрацыі і ліквідацыі суб'ектаў гаспадарання.	Змяненні закліканыя спрасціць парадак адкрыцця бізнесу. У прыватнасці, цяпер заснавальнікі камерцыйных арганізацый абавязаныя сфармаваць статутны фонд не да моманту рэгістрацыі, а на працягу 12 месяцаў з даты дзяржаўнай рэгістрацыі. Таксама адменена патрабаванне аб экспертызе дакладнасці ацэнкі кошту неграшовага ўкладу ў статутны фонд. З іншага боку, уведзеныя дадатковыя падставы для адмовы ў дзяржаўнай рэгістрацыі і дадзена вызначэнне даходу, які спаганяецца з суб'екта гаспадарання, дзяржаўная рэгістрацыя якога прызнана несапраўднай.
31 студзеня	Указам № 48 унесеныя змяненні ва Указ № 72 «Аб некаторых пытаннях рэгулявання цэн (тарыфаў) у Рэспубліцы Беларусь».	Шэраг суб'ектаў гаспадарання, у тым ліку індывідуальныя прадпрыемствы і юрыдычныя асобы, якія прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання, вызваленыя ад складання абавязковых эканамічных разлікаў пад узровень рэгулюемых цэн (тарыфаў). Таксама з пераліку тавараў, цэны на якія рэгулююцца Саветам Міністраў, выключаны экспартуемыя тавары, што раней перашкаджала іх эфектыўным продажам на знешніх рынках.
8 лютага	Указам № 74 унесеныя змяненні ва Указ № 100 «Аб некаторых пытаннях ўладальніцкага нагляду».	Указ павышае памеры ўзнагарод для прадстаўнікоў дзяржавы на розных катэгорыях прадпрыемстваў. Нягледзячы на тое, што ўзнагароджанні былі павышаныя амаль у 3 разы, у абсалютным выражэнні яны застаюцца досыць сціплымі (ад 20 да 75 базавых велічынь у квартал), асабліва калі супаставіць іх з маштабам асобных прадпрыемстваў, на якіх прадстаўнікі дзяржавы ажыццяўляюць уладальніцкі нагляд. Відавочна, што такія памеры ўзнагароджання не з'яўляюцца дастатковым стымулам для больш чым проста фармальнага ўдзелу ў кіраванні гаспадарчымі таварыствамі.
13 сакавіка	На Асамблеі дзелавых колаў міністр эканомікі прызнаў, што падыходы да рэалізацыі Дырэктывы № 4 можна назваць фармальнымі.	Па выніках рэалізацыі Дырэктывы № 4 (пра стымуляванне прадпрыемальніцкай дзейнасці ў Беларусі) Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрыемальніцтва заявіла, што цалкам выкананымі можна лічыць толькі 25 з 133 пунктаў плана па рэалізацыі дырэктывы, і накіравала прапанову ўключыць 37 найважнейшых нявыкананых пунктаў у распрацаваны Мініканомікі План мерапрыемстваў па развіцці прадпрыемальніцтва на 2013–2015 гг. Хоць сам факт публічнай заявы яшчэ не азначае рэалізацыю прапановы прадпрыемальнікаў, ён сведчыць аб тым, што Міністэрства эканомікі ўпаўнаважанае праводзіць работу па паляпшэнні прадпрыемальніцкага асяроддзя ў Беларусі.

12 красавіка	Падпісаны Указ № 168 «Аб некаторых мерах па аптымізацыі сістэмы дзяржаўных органаў і іншых дзяржаўных арганізацый, а таксама колькасці іх работнікаў».	Указ прадугледжвае скарачэнне колькасці работнікаў дзяржаўных органаў і арганізацый у сярэднім на 25%. Дакументам сцвярджаецца новая тыповая структура мясцовых органаў улады, парадак устанавлення колькасці работнікаў дзяржпрадпрыемстваў, устаноў і бюджэтных арганізацый, на шэраг міністэрстваў указам ускладаюцца дадатковыя задачы і функцыі. Шэраг палажэнняў Указа павінен быць рэалізаваны да 1 ліпеня 2013 г.
26 чэрвеня	Палата прадстаўнікоў прыняла ў першым чытанні законапраект аб унясенні змяненняў у закон «Аб прыватызацыі дзяржаўнай маёмасці і пераўтварэнні дзяржаўных унітарных прадпрыемстваў у адкрытыя акцыянерныя таварыствы».	Законапраект выглядае лагічным працягам тэндэнцый 2012 г. па частковай рэаналізацыі ў абуткавай і харчовай галінах. Ён прадугледжвае права прадстаўнікоў дзяржавы галасаваць на сходах акцыянерных таварыстваў (АТ) галасамі мінарытарыяў, якія не з'явіліся на сход. Законапраект прадугледжвае магчымасць прызначэння дзяржпрадстаўнікоў нават у тыя АТ, у якіх у дзяржавы няма долі. Фактычна гэта рэанімуе «залатую акцыю», дазваляючы дзяржаве ўмешвацца ў прыняцце рашэнняў практычна любога ААТ, нават калі дзяржава не валодае яго акцыямі. Гэты факт выклікае заклапочанасць як існуючых акцыянераў, так і патэнцыйных інвестараў.

Трэнд 4 Геапалітычная арыентацыя

Дата	Падзея	Інтэрпрэтацыя падзеі
31 студзеня	4-ы транш АК ЕўрАзЭс паступіў у Беларусь	
31 студзеня	Беларускія «дочки» расійскіх нафтавых кампаній у студзені пачалі пастаўкі бензіну ў Расію.	
1 лютага	Сустрэча прэм'ер-міністра Беларусі М. Мясніковіча з дырэктарам расійскай дзяржаўнай карпарацыі па атамнай энергіі «Расатам» Сяргеем Кірыенкам. Падпісанне расійска-беларускага пагаднення аб супрацоўніцтве ў галіне ядзернай бяспекі.	
11-21 лютага	Візіт А. Лукашэнка ў Сочы. Меркаваная сустрэча з У. Пуціным, якая так і не адбылася.	
12 лютага	Сустрэча прэм'ер-міністра Беларусі М. Мясніковіча з намеснікам прэм'ер-міністра Расіі А. Дварковічам. Расійскі бок праявіў асаблівую цікавасць да «Гродна Азот», «Гомсельмаш», МАЗ, шэрагу прадпрыемстваў мікраэлектронікі.	

13 лютага	Беларусь і Расія ўзгаднілі балансы попыту і прапановы Саюзнай дзяржавы на малако і малочныя прадукты, мяса і мясапрадукты, а таксама цукар на 2013 г.
18 лютага	Наглядчая рада ААТ «Беларуськалій» ухваліла ўтварэнне сумеснага з ААТ «Уралкалій» трэйдара калійных угнаенняў Soyuzkali GmbH («Саюзкалій»).
21 лютага	У Маскве праходзілі перамовы прадстаўнікоў ЕАБР, АКФ ЕўрАзЭС і беларускай дэлегацыі, куды ўвайшлі прадстаўнікі мінфіна і нацбанка, па пятым і шостым траншах крэдыту фонду. Прадстаўнік фонду заявіў аб выкананні ўмоў для атрымання пятага траншу крэдыту.
12-13 лютага	Дэлегацыя Беларусі на чале з Уладзімірам Макеем узяла ўдзел у другім раўндзе нефармальных міністэрскіх дыялогаў дзяржаў-удзельніц Усходняга партнёрства ў Тбілісі. Адбылася сустрэча з еўракамісарам Фюле.
11-12 сакавіка	Перамовы першага віцэ-прэм'ера У. Сямашкі з намеснікам старшыні ўрада Расіі А. Дварковічам. Беларусь і Расія ўзгаднілі пастаўкі нафты ў другім квартале 2013 г. у аб'ёме 5,75 млн. тон.
15 сакавіка	Удзел А. Лукашэнкі ў ВДС Саюзнай дзяржавы. Расія не вырашыла пытанне аб выдзяленні дадатковых крэдытаў для Беларусі.
30 красавіка	Паступленне чарговых 440 млн. даляраў крэдыту АКФ ЕўрАзЭС.
9 красавіка	Беларусь прыняла станоўчае рашэнне адносна просьбы Швецыі аб акрэдытацыі Часовага паверанага ў справах Швецыі ў Рэспубліцы Беларусь.
10 красавіка	Працоўная сустрэча Уладзіміра Макея з міністрам замежных спраў Латвійскай Рэспублікі Эдгарсам Рынкевічам; падпісанне Міжрадавага дагавора аб рэжыме беларуска-латвійскай дзяржаўнай мяжы.
17-19 красавіка	IX Міжнародны Беларуска-Літоўскі эканамічны форум у Клайпедзе, у якім прынялі ўдзел прэм'ер-міністра Літвы і Беларусі. Купля часткі тэрмінала Клайпедскага порта.
6 траўня	Сустрэча А. Лукашэнкі з сакратаром Савета бяспекі Расіі М. Патрушавым. Замацаванне дамоўленасцей, дасягнутых з С. Шайгу аб авіябазе.
16 траўня	Сустрэча А. Лукашэнкі з прэзідэнтам ААТ НК «Раснафта» І. Сечыным і прэзідэнтам ААТ НК «РусНафта» М. Гуцырыевым. Абмяркоўваліся пытанні пашырэння паставак нафты і газу, а таксама ўдзелу гэтых кампаній у развіцці хімічнай прамысловасці Беларусі.

29 траўня	Удзел А. Лукашэнкі ў пасяджэнні Вышэйшага Еўразійскага эканамічнага савета ў Астане і станоўчыя выказванні пра АЭП.	
7 чэрвеня	Заява амбасадара Расіі А. Сурыкава аб нявызначанасці пытання з нафтовым балансам (на квартал ці на год), а таксама аб немагчымасці вылучэння крэдытаў на мадэрнізацыю прадпрыемстваў без прыватызацыі. Расія чакае рашэння пытанняў па МАЗ, МЗКЦ, «Гроднаазот», «Пеленг», «Інтэграл».	
25 чэрвеня	Сустрэча А. Лукашэнкі з Патрыярхам Маскоўскім і ўсяе Русі Кірылам.	
27 чэрвеня	Сустрэча М. Мясніковіча з кіраўніком Федэральнага касмічнага агенцтва Расіі В. Папоўкіным. Заява аб вырашэнні пытання з ААТ «Пеленг» (удзел Расіі на ўзроўні блакіруючага пакета).	
Травень – чэрвень	Кансультацыі паміж МЗС: беларуска-латвійскія кансультацыі (17 траўня); беларуска-чэшскія кансультацыі па консульскіх пытаннях (29 траўня); беларуска-аўстрыйскія кансультацыі (6 чэрвеня); беларуска-славацкія кансультацыі па консульскіх пытаннях (6–7 чэрвеня); сустрэча палітычных дырэктараў МЗС краін – удзельніц ЦЕІ і ЗША ў Будапешце (12 чэрвеня); беларуска-нідэрландскія кансультацыі (14 чэрвеня); беларуска-латвійскія кансультацыі па консульскіх пытаннях (14 чэрвеня).	

Трэнд 5 Культурная палітыка

Дата	Падзея	Інтэрпрэтацыя падзеі
15 студзеня	На прэс-канферэнцыі, адказваючы на пытанне пра існаванне ў Беларусі спісу забароненых выканаўцаў, А.Лукашэнка заявіў, што нічога пра яго не ведае, ніякіх даручэнняў па іх складанні не даваў.	Забароны на творчасць некалькіх музычных гуртоў існуюць у Беларусі на працягу апошніх гадоў.
Студзень	У сталічным клубе «Jolly Roger Cafe» быў забаронены выступ гродзенскай музычнай групы «Dzieciuki»; 10 студзеня на спектакль «Свабоднага тэатра» прыходзілі супрацоўнікі міліцыі; 18 студзеня АМАП сарваў рок-канцэрт у Брэсце; тройчы закрытая ўладамі ў мінулым годзе «Арт-сядзіба» для прэзентацыі сваіх праектаў стварае інтэрнэт-партал.	Улады працягвалі ўводзіць неабгрунтаваныя забароны і абмежаванні на творчасць.

8 лютага	Белтэлерадыёкампанія пачала вяшчанне культурна-асветніцкага лічбавага канала «Беларусь 3».	Пачатак працы канала, прысвечанага праблемам нацыянальнай культуры, 70 працэнтаў вяшчання якога праходзіць на беларускай мове, можа стаць важкім укладам у «мяккую беларусізацыю».
Люты	У Мінску забаранілі канцэрт гуртоў «IQ48» і «Дай дарогу»; у першы дзень працы XX Міжнароднай кніжнай выставы-кірмашу ў Мінску была забароненая прэзентацыя новага рамана У. Някляева; на мяжы была затрыманая частка накладу кнігі беларускага культуролага М. Жбанкова «NO STYLE. Белкульт паміж Вудстокам і Дажынкамі», прызначаная для правядзення прэзентацыі ў Мінску.	Дзеянні ўладаў сведчаць аб дэлібералізацыі культурнага жыцця.
1 сакавіка	Вядомы беларускі літаратар і грамадска-палітычны дзеяч У. Някляеў атрымаў літаратурную прэмію імя Ежы Гедройца.	Прысуджэнне прэміі У. Някляеву – прызнанне прафесійных заслуг пісьменніка, літаратурная дзейнасць якога ў Беларусі практычна знаходзіцца пад забаронай.
12–29 сакавіка	У Мінску прайшоў першы прадстаўнічы фестываль сярэднеўрапейскай літаратуры «Шэнгенка».	Былі праведзеныя пяць культурных вечароў, на якіх прэзентаваліся пераклады на беларускую мову твораў пісьменнікаў з краін Цэнтральнай Еўропы.
29 сакавіка	Пасля працяглай і маштабнай рэканструкцыі адкрыты Нацыянальны акадэмічны тэатр ім. Янкі Купалы ў Мінску.	А. Лукашэнка, які пабываў на адкрыцці тэатра, у працэсе зносін з трупай выказаў прапанову перавесці тэатр пераважна на самаакупнасць.
18 красавіка	Ашмянскі суд прызнаў экстрэмісцкім фотаальбом «Прэс-фота Беларусі-2011», яго асобнікі, канфіскаваныя на літоўска-беларускай мяжы ў лістападзе 2012 г., падлягаюць знішчэнню.	Рашэнне суда сведчыць аб імкненні перашкаджаць несанкцыянаваным праявам самастойнасці і творчай незалежнасці.
19 красавіка	У традыцыйным штогадовым пасланні да народа і Нацыянальнага сходу А. Лукашэнка надаў праблемах культуры сціплую ўвагу, адзначыўшы, што падтрымлівацца будзе «патрыятычная лінія» ў беларускай культуры, неабходная для ўмацавання міжнароднага прэстыжу краіны.	Выступленне А. Р. Лукашэнкі сведчыла аб запатрабаванасці культуры толькі ў якасці ідэалагічнай падтрымкі існуючай мадэлі развіцця, аб далейшай яе палітызацыі і палярызацыі.
6 траўня	На канцэрце, прысвечаным Дню радыё, выступілі забароненыя раней музычныя групы «Крама», «Neuro Dubel», «NRM», «Дай Дарогу!» і інш. Адначасова стала вядома, што лідэр гурта «Neuro Dubel» А. Кулінковіч стаў калумністам газеты Адміністрацыі Прэзідэнта «СБ – Беларусь сёння».	Скарачэнне «чорнага спісу» выканаўцаў, верагодна, стала магчымым у выніку кулуарных перамоваў і дасягнутых кампрамісаў.
18 траўня	Спявачка Алена Ланская, якая прадстаўляла Беларусь на «Еўрабачанні», выйшла ў фінал конкурсу і заняла 16-е месца.	Удзел Беларусі ў музычным конкурсе «Еўрабачанне» традыцыйна ўваходзіць у афіцыйны культурны дыскурс. Каментары А. Лукашэнкі сведчылі аб прызнанні гэтага выступу ўдалым.

22 траўня	Міністэрства інфармацыі РБ перарэгістравала часопіс «Аргіе. Пачатак»; для аднаўлення яго выхаду ў Беларусь з вымушанай эміграцыі вярнуўся былы галоўны рэдактар часопіса В. Булгакаў.	
20–26 траўня	У Беларусі прайшоў першы Еўрапейскі міжкультурны фестываль.	Галоўнай мэтай фестывалю стала стварэнне камунікацыйнай пляцоўкі для культурнага дыялогу, знаёмства беларусаў з гісторыяй і традыцыямі краін-удзельніц Еўрапейскага саюза, а таксама дзяржаў, якія ўваходзяць у ініцыятыву «Усходняе партнёрства».
Травень	Стала вядома, што Савет Міністраў РБ не надаў ільготы па арэндзе нерухомасці грамадскаму аб'яднанню «Таварыства беларускай мовы ім. Ф. Скарыны» (ТБМ), кіраўніцтва якога звярталася з адпаведнай просьбай.	Падтрымка ўладамі «мяккай беларусізацыі» носіць пераважна дэкларатыўны характар.
5 чэрвеня	Лукашэнка падпісаў указ № 257 «Аб асобных пытаннях арганізацыі і правядзення культурна-вядовішчных мерапрыемстваў».	Гэтым указам замест паведамляльнага ўводзіцца дазвольны прынцып арганізацыі масавых мерапрыемстваў: дазвол на іх правядзенне арганізатары абавязаны атрымаць ва ўпраўленні ідэалагічнай працы, культуры і па справах моладзі аблвыканкама (для Мінска – гарвыканкама). Такім чынам, з'яўляецца магчымым уведзіць забароны на выступы па ідэалагічных матывах..
11 чэрвеня	Саўмін прыняў пастанову № 474 аб выдзяленні бюджэтнай пазыкі ў памеры 3 млрд. рублёў для рэалізацыі Дзяржаўнай праграмы адраджэння тэхналогій і традыцый вырабу сліцкіх паясоў і развіцця вытворчасці нацыянальнай сувенірнай прадукцыі «Сліцкія паясы» на 2012–2015 гг.	Спроба адраджэння ў сучасных умовах сліцкіх паясоў, вытворчасць якіх патрабуе выкарыстання надзвычай дарагіх матэрыялаў, уяўляецца спрэчнай. З'яўляючыся часткай параднага шляхецкага касцюма, яны сёння не змогуць знайсці ніякага практычнага прымянення. Больш мэтазгодным уяўляецца іх вывучэнне і прапаганда (папаўненне музейных экспазіцый, выданне альбомаў і г. д.).